

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
Egészévre	8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz
Félévre	4 "	—	tári, az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza	kiadóhivatának küldendők.

Az élet titka.

Nincs nagyobb, hatalmasabb gondolat, mint az élet. Kőből, földből, vízből, tűzből, levegőből élet sarjad ki. Az apró, szabad szemmel láthatatlan organizmusok milliárdjai kísértenek a létezés minden vonalán. Egy végtelen erőnek duzzadása hajt ki célra törekvő fejlődésével a világegyetem minden pontján. A célra törekvő fejlődés, az egyöntetűség, a beláthatatlan harmónia, a be rendezés kifürkészhetetlen bölcsesége a végtelen erő egy végtelen értelemmel és akarattal rendelkező személynek, Istennek tulajdonába kényszerítik a logika hajt hatatlan hatalmával.

E következetesség kényszerítő ereje elől szerintem csak az térhetne ki, a ki adott anyag és a természetnek kimerítő ismeretét is megengedve — mitől azonban mondhatnám mérhetetlen távolságban vagyunk — képes lehetne a szervetlen anyagi létből fejlődésre képes, szerves életet létre hozni. De az élettelen lét és szerves élet között szintoly áthidalhatatlan az űr, mint a nem létezés és a lét között. Mindkettőhöz a teremtő lehellel kellett: végtelen erő, végtelen szellem. A bölcseségnek stigmája: a cél szerint való működés.

A létezés és az élet alkotója beláthatatlan világában nem nélkülözhetette a célt. *A Teremtőtől kontemplált célnak felismerése: az élet kérdéseinek a megoldása.*

Az életnek három hatalmas világa nyílik előttünk az alanyul szolgáló anyag talaján. Az égitestek mozgásaikkal, erőkkel, titáni nagyságukkal ismeretlen terveket valósítanak meg s velünk csak annyiban állnak relációban, mennyiben Isten mindenhatóságáról zengenek dicsőítő himnusz, vagy az ő akaratából életünknek s létünknek feltételeiről gondoskodnak. Minket legkivált földünk érdekel. Belőle keltünk s beléje vettünk. A föld bár aránylag elenyésző pont a világegyetemben, még is oly gazdag, kikutathatatlan mélység, hogy a

mindenben végtelenségre törő emberi léleknek elég teret nyújt az ismeretre kiszámíthatatlan évmilliókig. Az isteni szeretet e meleg fészkből a teremtmények megszámlálhatatlan sokasága száll ki, hogy hirdesse a végtelen értelem soha nem pihenő teremtő erejét. És érdekel minket a kő, fű, fa, virág; ismeretvágyunkkal körülöleljük az infuzoriumoktól az elefántig az állatvilág csodás lényeit, de életünknek, lelkiünknek rejtelmei más világ felé vonzanak, valami, sejthető de ki nem fejezhető vágy lappang az emberi szív mélyein, melyet csak gyötör a tudás, de ki nem elégíthet soha: ez a boldogság vágya. Ez a vágy, melegágya a kérdésnek: miért élünk? „Inquietum est cor nostrum!“ „A tudás fája nem az élet fája“, mondja Manfred Byronnál. *Az örökkévalóságra törő lélekre nézve a világ hű gyönyörei is csak futó felhők, melyek a lélek mélyeit nem érintik, csak a felszint tarkítják muló árnyékszerű játékaikkal.*

Miért élünk? Ez a kérdés motoszkált a kinyilatkoztatást nélkülöző emberek agyában az idők ismeretlen éveiben s törhetetlen erélylyel követel helyet magának a kinyilatkoztatást megvető modern ember lelkében is.

Talán nem tudjuk, miért élünk? . . .

Tudjuk! Felteelt kérdéseinkre az, ki célunkat kitűzte, kinek végtelenségéből való rész a lelkünk, kinek szeretete nélkül szívünk üres marad, de ki nem akarta, hogy vakon hirdessük dicsőségét, mint az ész és akarat nélkül való lények s végzetes hatalmat, gyászos szabadságot adott az érdemszerzésre.

Miért tehát az élet titkának megfejtése után való ideges kapkodás? A végzetes hatalomból, a gyászos szabadságból.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.

Az ősbűn gőgje, a meghomályosodott értelem és rosszra hajló akarat zsiros talajából burján kel ki s

elfordul a világosságtól, mert szereti a sötétséget. Sirokban keresi az életet, múlt dolgokban az örökkévalóságot. A részletekben elmerülve tiszta látásra nem emelkedhetik s míg egy paráynak zavaros helyzetéből merész ítéletet von le, megfélekedzik a nagy egésznek elbájoló harmonijáról. Lelkének szárnyait, melyek az örökkévalóság felé csapkodnak, kisszerű múlt dolgok prokruszeszi körébe kényszeríti, hol csak kínos vergődésre törpül a merész röplés. A lélek a legmagasabb, az örök szféráért van teremtve, nincs kisebb célért teremtve: mint Istenért. A mi hozzá vezet, az elandalító panorámát nyit számára; a mi elvonja tőle az lenyűgöző, börtönrre kényszeríti.

Mi vezet Istenhez? Az ő akarata. Mi az élet titka? Isten akarata. Ez az akarat, mely alatt meggöngylyedve, igazán szabadokká leszünk; ez az akarat, melynek titokzatos néma hangja lelkünk csendjét felveri s édes visszhangot kelt.

Mi az élet célja? Isten akaratának teljesítése.

Boldog akarsz lenni, meg akarsz fejteni az élet titkát, fel akarsz fedezni a bölcsesség kövét?

Kövesd az Úr szavát. Az Istennel való ősi barátság ereklyéjeként él lelkedben a törvénytábla, melynek betűiből a lelkiismeret szózata beszél. Ha összegzed e törvénytáblát, Isten akarata, józan eszed s boldogságod ellen ellen emelsz kezét.

Ne keressük tehát az élet titkát a tudományos vagy szociális fejlődés végnélkül való láncolatában, mert ezek a gondolatok örök nyomasztó álmok gyötrelmével súlyosodnak a boldogságért epedő emberre; hanem az Isten akaratának és kinyilatkoztatott törvényeinek teljesítése alapján fejlesszük az emberi értelmet és akaratot minden korban és időben nagygyá és tisztává, hogy Istent, ki egyedül képes mélységeit betölteni, az örök dicsőség boldogságában dicsőíthesse. Ez az élet titka; ennek megfejtésére nemcsak a kiváltságos *übermenschek*, de minden ember képes és hivatva is van.

Agoston Ignác.

Uti emlékeimből.

Irta: *Prokupek Sámuel.*

(Folytatás.)

A délelőtti sok érdekes látottak s talán a forráság kábitóban hatottak az én kedves utitársamra; Morpheus karjai között szunnyadozott és ezen szunnyadozás már tulságosan

sokáig kezdett tartani, midőn elhatároztam magam, hogy bár gyöngyöden, de mégis véget vetek ezen szunnyadozásnak. Az ablak függönyeit felhúzván, egy szűk oldalutca szemközti levő palotájából kíváncsi szemek néztek be hajlékunkba, mire nehegy akaratlanul is indiskreciót kövessék el, a függönyt újból lebecsáltván a fény és árny gyors változása ébresztőleg hatottak az alvóra. Egész utazásunk alatt, kivéve a Gyulafehérvártól Pestig terjedő utat, itt éreztük a legnagyobb forráságot. Miért is sietve elindultunk, hogy az Elbe üdítő habjai között lelhütsük magunkat.

Az Elbe folyam a várost két részre osztja. Ezen két rész között az ő város hasonlíthatatlanul érdekesebb, mint a jobb parton fekvő új város. Három monumentalis hidat számítottam meg a folyón, mire áthaladtunk az Ágost hidon s nem sokára ott lubickoltunk a folyó habjaiban. Egy kis propelleren visszamenve az ő városba, a folyó partjához közel fekvő kath. udvari templomba mentünk.

Ilyen nagy protestáns városban ilyen szép és monumentalis templomot csak királyi bőkezűség építhetett. A legszebb barock stílyú templom fővénykő anyagból építetett, hatalmas szép ablakokkal, pilaszterekkel. A középhajó kiemelkedő tetővel bír, köröskörül oszlopokon és széleken 78 apostol és szentek szobrával. A 91 meter magas torony 4 gyönyörű oszloppal a legmagasabb egész Drezdában. Belsejébe a szentiség kápolnáján át léptünk be, melynek gyönyörű freskóit megbámultuk. Majdnem zsúfolásig tömve volt ajtóskodókkal. A főhajóban, mely magas boltozatával s ketős oszlopsorával, a közepén márvány főoltárral meglepett, százzal álltak a gyónók, türelmesen várva, míg a sor rájuk került. Pedig sokáig kellett várakozniok, mert a paphányi Drezdában igen nagy. Az oldalhajókban Xaveri szent, Ferenc és szent, Ignác kápolnája a legszebbek. A sekrestyében jelentkezően a holnapi szent mise iránt celebrálásra való engedélyért, kapva kaptak a jelentkezőkön s meg is kértek, hogy a holnapi 8 órai szent misét elvégezzem. Jól esett látnom azt az igazi kath. életéről tanuskodó buzgalmat, mely a sok ajtóskodóban nyilvánult. Es minő mozgalmas kath. társadalmi életről tanuskodnak ezek a felhívások ott a templom előcsarnokában. Itt a kath. legényegylet, ott a kath. kereskedők; itt a nőegylet, ott az énekegyesület; itt a Szt. Bonitác, ott a szent. Ráfáel egyesület felhívásai és sok más gyülekezetnek, egyesületnek hirdetményei olvashatók. Drezdában már több mint 40000 katolikus él s tudtommal a katolikusoknak csak 2 nagy templomuk van, a többi kápolna. Pap azonban kevés, alig 10, kiknek majdnem az egész fél országot kell hogy ellássák.

A templommal egy fedett folyosóval van összekapcsolva a királyi palota. Szép renaissance stílyben épült két udvarral, melynek nagyobbikát négy szeglet torony ékesíti. Itt szemléltük először a feszes tartású német katonaságot. Epen őrfelváltás ideje volt, a szokásos közönség itt sem hiányzott, kivált idegenek nagy figyelemmel kísérték a szakaszt. Mint valami marianettek, mintha dróton forogtak volna, oly gyorsan, oly feszesen történt a felváltás, fordulát, maurozás.

A Brühl féle terraszra igyekeztünk, mely világhírű. En ugyan valami kiválót itt nem tapasztaltam. A vár falai-ból Brühl, II. Agost hatalmas minisztere szép palotát építtetett, ennek hátulsó részét nagy lépcsőn által a sánczszal összekötötte. Itt aztán pompás kertet varázsolt, mely jelenleg nyilvános mulatóhely, kávéházzal, éttermekkel. A terrasz magaslatáról szép kilátás nyílik az alatta folyó Elbára és a szemközti fekvő újvárosra. Több kisebb nagyobb hajó horgonyzott a vizen. A távolban haladt az egyik nagy hajó, mely kirándulókat vitt Pillnitz felé. A hajón zászlok lengedeztek, a fedélzetről katonazene harsonája hallatszott, mert a kirándulókat a hajón valóságos concerttel szokták szórakoztatni.

Nem messze innen a francia renaissance stílyú művészeti akadémia és az ezzel összekötött művészeti kiállítási palota, mind a kettő szobrával és szobrokkal bővelkedik. Azután meg az Albertinum, mely újabb szobrával mes-terműveinek gipszmásolatait tartalmazza, van sok régi eredeti szobormű is benne.

Nagy örömmel léptem másnap reggel az udvari templomban a főoltárhoz Istennek bemutatandó a szentmiseáldozatot. Tengernyi nép volt a templomban, a főbajó majdnem felé s azt hiszem, hogy az volt életemben azon szentmisém, melyet legközelebb hallgattak. Sz. mise után áldoztattam, áldoztatott kedves utifársam, áldoztattak többen mások is, úgy hogy valóban szívből örvendhetünk a nagy buzgalomnak. Majd a szentbeszédet is meghallgattuk, érteni azonban alig lehetett, mivel a nagy jömeg miatt közel nem férközhettünk. A híres egyházi kart nem hallgattuk, mert úgy látszik az is szűnidejét élvezte, de igen mesteri szép orgonajátékot.

Kijövet meg akartuk tekinteni az evangélikus „Frauenkirche“-t, mely impozáns, a római szt. Péter templomra emlékeztető 84 méter magas kápolnával imponált, azonban bár vasárnap reggeli 11 óra volt, a templom minden ajtaja zárva volt és így be nem mehettünk. Minő különbség a kath. templom zsúfoltsága és az evangélikus templomnak elhagyatottsága között s aztán mondják, hogy van protestáns hitélet.

Vasárnap délelőtt még megtekinttük a kir. palota „grünen Gevölle“ nevű részében elhelyezett kir. kincstárt. Ezen világhírű és megbecsülhetetlen értékű képviselő drágakövek, ékszerek, arany és ezüst edények, dísztárgyak, különféle díszfegyverek, email, mozaik-, elefántcsont munkák a szász királyi család századokon át gyűjtött kincsei, történelmi emlékek, az arany művészet remekei. Legnagyobb értéket képvisel a drágakövek gyűjteménye. Maga a szoba aranyozott tükörfalaival, melyekben a drágakövek tündéres fényben csilognak, meglepő a szemlélőre. Itt őriztetnek a korona ékszerait, a Wettin családból származott lengyel királyok drágakövei, díszfegyverei és a híres drezdai aranyművesnek Dinglingernek Agost király pompa- és szellemes korát visszatükröző világhírű aranyműves munkái. Itt ebben a szekrényben csillog a gyémánt garnitúr, mellette a brillant garnitúr, tovább a királyné ékszerai százakra menő gyűrűkkel. Tovább a rubin-, smaragd-, saphir-, karniol-, topáz-, garnitúrák és történelmi nevezetességű sok aranygyaklanc, arany drágakő markolatú díszkardok, pisztolyok. Itt van Dinglingernek leghíresebb munkája: a delhi nagy mogul udvara, aranyból készült asztaldísz, melyen több száz alak művésziesen csoportosítva van. A sok kincs láttára azt vélné az ember, hogy az ezeregy éjszaka tündér birodalmában van s kijövet sokáig káprázik szeme.

Mután szemünket a sok látivalólva megerőltettük, délután kimentünk a „grosser Garten“-ba, mely Drezdának városligete, hogy a természet szépségében is gyönyörködhesünk. Ez egy nagyszabású park széles árnyékos sétatény és műkertészeti csoportozatokkal. Vasárnap levő, ezer meg ezer ember vándorolt le s fel, a kocsiuknak megszámlálhatatlan serege rohogott, — a biciklistáknak sáska serege meg lépten nyomon veszélyeztette a közbiztonságot. Távoiról katonazene harsonái hallatszottak, a másik oldalon oroszlan ordítás, bizonyára állatkert lehetett ott. A virágok díszcsoportozatai teljes pompájukban illatoztak, gyönyörűek is voltak mind egyszerű csoportozásukra nézve, mind sokaságuk és különféléségük szempontjából. Kivált a királyi palota előtt és körül valóságos virágszönyeget képeztek. A renaissance stílusban épült ezen kir. palotában van elhelyezve a szász régiségi — és néprajzi muzeum. Óriási néptömeg hullámzott a termekben, igen vegyes vasárnapi publikum, hadiak és konyhabütyök nagy számban. A muzeum legnagyobb részét középkori egyházi szerek, szobrok, oltárok képezik a reformáció előtti időkről. Hogy ezek sem felelnek meg a mai kor ízlésének, az könnyen felfogható. Midőn a régiségi egyesület ezeket ide összehalmozta, vajon minő száundékból tette? Azért talán, hogy a protestáns nép előtt a kath. vallást ezek által neveltségessé tegye?

Mert, ha művészi értékű tárgyakról volna szó, nem csodálkoznánk e gyűjteményen, de főbnyírel fajusi templomokból összeszedett szobrokból, oltárokból, festményekből, utszéli keresztelőkől és szobrokból áll e gyűjtemény, mely a jelenlegi aestetikai érzést nagyon sérti. Dicseretére legyen azonban mondva a közönségnek, sehol sem hallottam gúnyos

megjegyzést, nem láttam gúnyos mosolyt; a szt. tárgyak, bármily bizarr is volt előállításuk, mégis tiszteletet gerjesztettek.

Kijövet leültünk a sétatény egyik padjára. Előttünk hullámzott a publikum. „Ezek angolok“ hallottam az elmenőket mondogatni s gúnyosan mosolyogtak. Bizonyára a burok jutottak eszükbe s kátörömmel nézték Albion állítólagos fiait, kik bár seregezen járnak Németország minden zugában, nem igen népszerűek most ott. „Teljék kedvük“ mondogattuk és visszanevettünk rájuk. Kozmopolita veréb közeledett nagy bátran ülőhelyünkhez s majdnem kezünkre rept. Sajnálattunkra nem vendégleltették meg őket, mert nem is volt mivel, de hirtelen hideg szélvihar kerekedett, eső cseppek hullottak s sietve menekültünk a villanyos állomásáig.

Drezda általában véve kedves benyomást gyakorol az idegenre. Szép modern utcái, a tisztaság, a népek előző-kénysége jó emlékeket hagynak. A további tartózkodás is kellemes lett volna, de időük ki volt mérve, másnap reggel Berlin felé zónáztunk.

III. Berlin.

Két és félóra után a gyorsvonattal Berlinbe érkezünk, az Anhalti pályaudvarba. A gyorsvonat óránként 50 kilométer sebességgel haladott, a környék csak úgy reptül szemünk előtt, különben egyhangú táj. A német vasutak elég kényelmes kocsiakkal rendelkeznek, azonban a mi Kossuth kocsijaink kényelmével nem vetélkedhetnek, nincs elegendő térük a mozgásra.

Mihelyt a városba behajtottunk, minden arra vallott, hogy egy modern Babelbau vagyunk. Az utcákon valóságos népvándorlás mindenfelé, a kocsiak, villamos kövüti vasutak egymást keresztezik, a föld felett, a föld alatt. Majdnem minden perében új meg új kocsi; sokszor megtorlódnak, megállanak, de baj azért sehol sem történik, oly szigorúak a szabályrendeletek s a mellett az óriási vendőrségi apparátus minden szegületen, hajlásnál ügyel, egy kézművel minden elrendez.

Megérkezünk lakásunkra a Schinkelplatzon levő Krebs hotelbe, melyet katolikus vendégek látogattak, mely előkelő nyugodt fekvésénél, fényes berendezésénél fogva mindenkinek ajánlatos. Kinyitván szobánk ablakát, velünk szemben alig 50 lépésre a királyi palota terült el nagy zöld kupolájával és a császári lakosztályllyal.

Ha elgondolom, hogy ezen, majdnem 2 millió lakóst számláló óriási város mily gyorsan fejlődött, kivált 1871 óta; ha visszapiillantok a történelem elmúlt lapjaira, hogy miként nőtte ki magát a kis porosz királyság oly óriási naggyá: egy kis ártatlan irigység fog el. Mintha ezek az óriási épületek, melyek oly szolidak, oly nagy méretűek, oly impozánsak, kinyomatai lennének az ország nagyságának, hoi minden alapos, szilárd, a nemzeti kinyomatot egy kis önhiittséggel vegyítve, hordja bomlokán. A nagyság, erő, hatalom látszik mindennütt, nem ide-oda kapkodás, lázas nyugtalanság, mely külső cufrangokkal ékíti magát, a szemnek hódító, de belsejében gyenge, törékeny.

Ezek a gondolatok keringtek elmémben, míg szobánk ablakából a szemben levő kir. palotára Vilmos császár hatalmas lovaszobrára pillantottam. Ez többi nagyon közel esett hozzánk. Bégasnak halhatatlan műve, oszlopok attica körüli, közepén áll a császár 20 méter magas lovaszobrára.

De elmékedésemet megszakította az éhség, a testnek is meg kell adnunk az ő táplálékát. Ez a mi szállodánk valóságos elátkozott tündérekastély. Fényes termek, de sehol egy lélek. Lemegyünk az ebédőre s akkor tűnik ki, hogy itt nem főznek vendégek számára, de szivességből készek frugalis ebédet készíteni. Ez a frugalis ebéd állott bouillonból és sültből. Itt is folytatódott, miut egész németországi utunk alatt a tortúra. Rossz élvezhetetlen ételek mindennütt. A sült nem sült, hanem főtt, annyira bőven ellátva vajjal lével, hogy uszik benne s a mellett az ember orra gyakran tiltakozik a

vaj elnevezés ellen, inkább fagygyuonak jelentvén ki azt.

Közel levén a kath. Hedvig-templom, legelőször is arra felé irányoztuk lépteinket. Berlinnek 150,000 kath. lakosa van, tudtommal alig van 6 kisebb-nagyobb temploma s a templomhiány égető kérdésén a legujabbban hathatósan segítenek. A Hedvig-templom legregebb kath. temploma Berlinnek köralakú bazilika formájá van s szép ablakfestményekkel belseje nagyon fényes hiszen a kath. főuri világnak imaháza is, csakogy kicsiny. Mindenik tőlhelyen kis réztámlacskán oda van szeptezve az illető birtokosának címe. A legelső helyen Gróf Ballestrem képviselőházi elnök nevét olvastam, mellette herceg Radzivil nevét s a többi kath. vezérúrfiak neveit, kiket a hírlapok útján jól ismerünk. A bemenetnél a kis szentség-kápolnában, bár dél volt, több ajátatoskodó volt. Mi is letérdegtünk s forró imával egy kis adorációt végeztünk.

(Folyt. köv.)

Karácsonyest a „Gyulaféhevári kath. Tanoncotthon”-ban.

Aranyos volt ez az este dec. 25-én a gyulaféhevári kath. Tanoncotthon kis inasainak, mint maga az aranyos szent karácsony. Erdély bércétől sürű hó takarja, erős hideg szelek csipdesik meg az arcokat, megöszdít a vén „Mamut”, az ősz fejedelmi várral szemben, — didergőn mereszti le szemét a vadregényes „Kecskekő” is a vidékre, — rezeg a levegő mindentől és fázna a hegyek benne mindenfelé.

Az enyészet úgy látszik reált most a nagy természet-re, halál támad és életek hullanak el a végtelen mindenségben. Boldog, ki hajlék alá menekülhet és szerencsétlen, ha mindjárt egy madár is az, mely kőnna reked, az Isten hidege veszi azt bizonyosan meg. Amde az Úr Jézus, mert ő mindig jó szokott lenni, minden eszmében gondoskodik meleg szívvvel övéiről. Kitérja kegyelmének sátorát, alá száll ezen szent estén a szép karácsonykor a lelkekbe, — az istállót királyi palotává avatja fel; a jászolyt trónussá teszi; — a szalmát bábérkoszorúvá; — a szegényeket gazdagokká, a titeltelenekeket békeességeké, az alázatosokat felemeli, a nyájörző pásztorokat idealizálja, a munkás tenyérüket megszenteli — és a mi a legfőbb: megegeti szeretetével a szíveket és ez a szeretet csodákat művel a keresztény társadalomban mindenütt, hol élő eleven hit és munkás forró lelkesülés uralkodik. Ezért azt mondják, hogy a szent karácsony az öröm, enyhület, a békeesség gyönyörű szép ünnepe. Vidám gyermeki kacagás hallatszik ki ilyenkor a városi nagy házakból, az ablakokon keresztül félig elmosódó alakok keresztetik egymást a hideg éjszakába. Cseuget az angyal, meglelnék a fényes szobák borzas jószágokkal, tágra nyitott szemek, dobogó szívek, bámuló arcok, ugró-lebegő cukorkás angyalkák, különböző merész fonatu mézes pogácsák, mosolygó arcú bábok, illatos fenyő erdők, aranyos szép diócskák, melyeket mind-mind a angyal hozott a jó Jézuskától, szorgalmas gyermekek számára csinálják mindenfelé az aranyos bingulatót.

Mint ez így van a nagyobb városokban, így van ez a vidéken az egyes falukban is egyszerűbb és szentesebb hangulatban, mert hát mi títés, mi tagadás az egyszerűség még ma is a vidék költészete. Itt nincsen annyi póz, hiába való dolog volna minden tünnetés erkölcsi tartalom nélkül, céltelvesztett a majmolás is, mely csak az erőtlen divatnak való, — itt üden fakad a szeretet a szívek mélyének gyökerei közül, mint a tiszta forrás a havasok fenyőinek lába alól — és ez a szeretet egyszerűen habár, de mindig maradaudóan meg vájja a maga útait a mások szívéhez. Ilyen egyszerű tiszta szívből fakadó kicsike, eredményeiben kizánimtatatlan lesz, ha ez a forrás így fog buzogni sokáig egyházmegyénk névze a gyulaféhevári kath. Tanonc-otthon karácsony esti szent ünnepe, mely az alábbi módon folyt le és mintegy mintául fog szolgálni mindnyájuknak, hogy miképpen kell a

munka napszámjáról a keresztény karitás minden eszközeinek felül-lesével a jövőndő iparos osztályról, hitéletéről, földi és meyei boldogságról nocsak szóval és írásban — mint sokan teszik így ebben a házban, — hanem élő, mozgó cselekedetekkel is áldásosan gondoskodni.

A gyulaféhevári kath. Tanonc-otthon püspök urunk ő méltóságának akaratából létesült. Habár rövid alig három-négy éves multra néz vissza, mégis nagyok az áldások az eredmények, melyek hozzá vannak kötvé. Püspök urunk meglátta a társadalom nyomorát, a melyben él, mozog; sebeit gyógyítja, imádkozik érte, ad, tüzel, lelkesít; észrevette a szerencsétlenségeket, melyeket a vallástalanság ütött ezen társadalomban, ihletett lelke előre kizánimotta ezekből a nemzet jövőjét, melyet csak egy hitben, erkölcsben, lelkesülésben és munkában nagy és életerős iparos osztály biztosíthat egészen — és azért miot ama halhatatlan emlékt Don Bosco összevegyült a társadalom szegényével, hogy őket gazdagítsa, a rongyosokat, mint az inas mondá, hogy őket felruhazza, a lenezetekkel, hogy őket megtisztelje, felemelje, tekintélyük uralmát biztosítsa. Innen az egyletek, az inas otthonok, a társulatok és minden néven nevezendő humanus intézetek eszméje, melyekkel az erdélyi püspök mint valami vasútvonalakkal, hegyes-völgyes havasos sziklás egyházmegyének minden nevezetesebb pontját vasná maradaudóbban behálózza. Ki mindezeket szemével látta, fölvele hallja, boucolgatja és mérlegeli, a ki az igazat szereti, mert igaz és tud igazán érezni, mivel erkölcsi érzékei nincsenek megromolva és idege nem bomlott fel — merne-e kételkedni azon nagy horderejű és bámulatos munkáról, melylyel az erdélyi püspök munkás ügyintéző felkarolta és az hatalmasan segíti és viszi magával mindinkább előbbre és előbbre? Tiszta lélekkel, nem hisztik, hogy kételkedni merne?

Az inasotthonok és ezek közt a gyulaféhevári inasotthon all első sorban a munkás ügyek ilyen szolgálatában. Ez az inasotthon vidám találkozó helye minden vasárnap a hét erős munkája által nagyon elesigázott szegény inasoknak Vane tanoncotthonnak mindene a mi anyagi, erkölcsi szorakozás és nemesülésre szükséges. Szébbnél-szebb magán- és társas játékok, komoly, mulattató és szak-könyvek, osonna tartalékalap és egyéb más dolgok állnak rendelkezésre. Az inasok vallás és nemzeti különbség nélkül végtelen örömmel látogutják ezen otthont, a hol egy-két órán át igazgatójuk telgyelete mellett és egymással eljátsanak, újságot olvasnak, szava nak, beszélgetnek, társalognak, egy-órág hitoktatásban részesülnek és mikor a körülmények úgy kívánják, minden két hétben vagy esetleg gyakrabban is megozonálnak.

Csodálatos munkája az életnek, a ki az inasokat ismeri föltűnő az annak, hogy soha a tanonc otthonban egyetlen egy közülük nem volt engedetlen, dacos, vagy szófoga-datlan, igazgatójuk irányában bizalmasok, a legnagyobb közvetlenséggel elmondják örömeiket és bánatokat, azért hogy vigasztalást, erős hitet nyerjenek, az örömtől azért, hogy biztatást továbbra és lelkesedést vigyenek haza a műhelyekbe. Hiába az inas is ember, már pedig az emberrel emberségesen tudni és bánni kell. Igazán pátriarchalis és pezsgő élet van közöttük. Fáraóságoz vezetni ugyan őket, bajakát igazgatni, de ez a munka igazí és őszinte örömmel teljes. Szeretik is egymást, mint az apostolok tanítványait, mert a szeretet ragadós és sok példát látnak fellülről. Mikor püspök urak megjelenik közöttük és ez igen gyakran fordul elő a székhelyen, mert szemefénye, lelkének virágai ők, — melléje csülldnek ruháját, kezeit csókokban fűrésztik, köszöntik, beszélgetnek vele, vége széle hossza nines az örömek és nem mondunk nagyot ha azt mondjuk, hogy szinte megesszik őt örömköben. Az otthonban van háznagyuk, kinek engedelmességeknek; — könyvtárosuk, a ki őket olvasmányaik ügyében kiszolgálja; — játékfelügyelőjük, a ki a játékok menstét az igazgatóval vezeti, a megnyert játékokat előjegyzésbe tartja, esetleges zavarokat kiigazítja. Mosolygó arcok, szinte kacagva jönnek az otthonba, azért szomorúak mikor fölszaba-

dulnak és istenbozódót mondanak a társaknak, a kikkel az örömet és a bánatot annyi természetes közvetlenséggel megosztották. Nem egyet láttam mikor fűlszabadult a válás perében sírni, mikor a felszabadulás miatt inkább örvendenie kellett volna. Minden esztendőben az évszakai szerint eljárnak gyönni és áldozni, hogy az Úr Jézus előtt fogadást tegyenek a jó és az erkölcsös életre, és szeretetet merítsenek azon nagy szívből, mely az emberiséget oly nagyon szeretete és őket minden szenvedésük mellett is ilyen boldogokká tette.

Azonban örömlük lángja karácsonykor ezen aranyos szent estén gyult ki a legjobban. Mert jók voltak, számítottak a kis Jézusra, hogy eljön hozzájuk is, mert tudják, hogy a jó inasoc-kát szereti a Jézus és elküldi angyalait ajándékaival.

Számításuk be is ütött, mert csakugyan az angyal hozott egy olyan karácsonyfát, mely akármelyik nagyobb városi háznak is becsületére váltott volna. Varázstündér fényben nem szótt ugyan, hanem ott alatta minden a mi jó és szükséges. Hozott az angyal szegényebbeknek jó meleg téli ruhát, pénzbeli segédelmet, sok-sok fombola tárgyat, melyből minden inasnak nyerne kellett, ki jobbat, ki szébbet, de mindnyájan szépet, értéket és igen szükségeseket. Fokozza a tárgyak értékét, hogy az angyal maga válogatta össze őket, minden más segítség nélkül. Hemsegett is az otthon a borzas fejektől. Talán a világon sehol sem csinál az angyal oly végtelen nagy örömet, mint az inasnéknél. Jó emberek ha ti tudnátok mit tesznek mikor ezen szegény gyermekeket humanus szeretettel felkaroljátok? Minő értéke van adományoknak, hogy vetitek meg ezekkel a jövedelmek alapjait, és mint teltek meg a szívek csordultig szeretettel és hálával irányotokban? Ha ti azt tudnátok — Istenem — ha ti azt tudnátok!

Maga az ünnep hatórákor kezdődött. Csendesen indult meg, mert a csendesség az áhítatos hangulat nevelője. Hat órákor több kis diak, pap, növ. pap társaságában megjelent püspök ur ő méltósága a jó atya és miután a szokásos örömfogadtatásnak vége volt, megkezdődött az egyszerű program a legtisztább lelkesedéssel. Szépen az egész termet betöltötte, sőt messze kicsengett a sötét utczára a szép ének: „Menyből az angyal lejött hozzátok pástörök“. Azután Kapatz Gergely az otthon igazgatója elmagyarázta a szent karácsony történetét, a kis Jézus lejuvetelének célját, az angyaljárás jelentőségét és aztán a munkás szorgalomra, tiszteletre, hála és igaz engedelmesség mellett az Istenfélelemre és az erkölcsös életre buzdította inasait. A karácsonyfa alól *Opra Gyártás*, egy inas üdvözölte a püspököt. E kis beszédet ide szorítjuk, és mi is kívánjuk a kis inasnak, hogy az Isten áldása legyen szép hazánkban, iparos társadalmunkon, a nagy mű lelkes vezetőin és a tisztas iparon.

„Munkás gyermeki szívünk egész őszinte melegével — így kezdette a kis inas üdvözölt beszédét — üdvözölöm társaim nevében az Úr Jézus születése napján, ezen szép karácsonyfa alatt püspök urunkat. Az Úr Jézus, a ki szívét, lelkét, lépteit annyi számtalan esetben hozzánk vezérelte, hogy minket a munka napzásomait, a szegényeket, a rongyosokat, a tudatlanokat, az elhagyottakat — vigasztaljon, tanítson, tápláljon, áldja meg érette, — őrizze meg az ő szent angyala által drága egészségét, hogy az évek boszu során örömmel láthassa, hogy igaz munkája, buzgó imádsága, melylyel sokszor éretünk felszállott az örök atyához — a sokszoros éjjeli virasztások és számtalan fáradságok és nagylelkű áldozatok, melyeket irányukban cselekedni kegyelmes volt — nem voltak ezek hiábavalók; — mert ezek nyomában egy eletterős hitéleti társadalom keletkezett, melyben mi ha Isten megsejts és fölnevelkedünk — a jövedő katolikus iparosai leszünk az Úr Jézus legerősebb katonái és méltóságos püspök urunk igaz, rendíthetetlen hálás követői.

Az Isten hozta újból közénk, az Isten áldja meg méltóságos püspök urunkat, áldjon meg minket mindnyájunkat,

hogy az Isten áldása legyen méltóságodon, rajtunk, mindnyájunkon, — és a tisztas iparon, a melyet művelünk. Eljen soká, az Isten éltesse! “

Miután a püspök szépen megköszöntö a gyermeksereg rajongó tiszteletét, feledhetetlen emlékül végtelen kedvességgel egy bugyeárist húzott elő zsebéből, fölvette a tombolára az 50-ik számnak körülbelül ezen örökre emlékeztető szavak kíséretében: „Nem azt kívánom, hogy ez a bugyeláris megtegyék sokszor, hanem azt, ha megtelt volna, igazságtalan pénz ne tartalmazzon és a tartalom soha rosszra ne írtessék.“ A bugyelárisnak ezáltal igen gazdag tartalma volt — valjon a ki nyerte, milyen emléket vitt haza tanulásául jövőre. A tombolajáték után ruha, sütemény kiosztás volt, azután kásztrokkban felhózt nobel kolbász ozonra, — mert ilyen gazdagon azokott járn a jó Jézus angyala a szegény tanoncoknak karácsony estélyén a gyulafehérvári inasothonban.

*

Már-már beielem az est az éjbe, az aranyos karácsonyfát földig lenyosztották, a serpenyőket is mind kitorölték, az angyalos gyertyák kezdték egymásután egyenkint szépen kilobbanni, szép lassan az éj veszi át csendes birodalmát, az utcában nyargal a téli szél, a hideg oda künn pirosra csipi az arckokat, hogy a hideg muljon és élvezzem még egy kicsikét az est örömet, még egy kérdést teszek kimenőben ilyen formán inasimhoz:

— Vajjon édes gyermekeim, ti ismeritek a munkát, tudjátok mérlegelni annak értékét, mondjátok meg hát, vajjon ily malasztalteljes lelkeknek, kik a jövő társadalmának vetnek ilyen erős és hitiszilárd alapokat, vaue és lehet-e jutalmuk ezen a földön az emberektől? Csendes volt a felelet, mint a bucsuzó este — hogy nincsen, ezen a földön nem lehet jutalom. — Akkor hát — folytatom — az Isten igazságos, hol és kiblen lehet jutalma, — uniszólo — volt a felelet: „A ki őt hozzánk elküldötte, lépteit vezérli, szívét és lelkét annyi szeretettel tölti el irányunkban, a megszületett Úr Jézus, ő lesz az ő szerföltöti végtelen nagy jutalma mindenkéri“!!

TANÍTÁSÜGY.

Egy hivatalos átirat.

„A Főtisztelendő róm. kath. kükküllői Esperesi Hivatalnak. A Főtisztelendő esperesi hivatalnak f. évi június 12-ről a gyergyói esperesi kerület papságához küldött jegyzőkönyvi kivonatát, mely a róm. kath. tanítók fizetésének az állami tanítók fizetésével való egyenlősítése érdekében az összes erdélyi espereskerületek hozzájárulására felszólítást tartalmaz, a gyergyói róm. kath. espereskerület papsága ez év őszén Tügyesen tartott koronagyűlésében tárgyalás alá véve, erre a következő határozatot hozta:

A koronagyűlés, megjegyezve azt, hogy ez ügyben a gyergyói papság már tett lépéseket a mennyiben a Székely Kongresszushoz küldött Memorandumában ide vonatkozó határozati javaslatát meghozta, melyet a Kongresszus el is fogadott, készséggel hozzájárul a kükküllői esp. kerület papságának határozatához is, azt magáévá teszi azon hozzáadással, hogy az erre hozandó összes esp. kerületek közös megállapodása és felfolyamodása Püspök urunk Ő Méltóságának kegyes közvetítésével terjesztessék fel a magas kormányhoz, hogy így államségélylyel a róm. kath. tanítók, kik az országban a többséget képezik s ugyanazon közös szent célra hasonló munkával és eredménnyel áldoznak, az állami tanítókkal egyenlő fizetésben és kedvezményben részesíttessenek.“ Van szerencsénk stb. aláírások.

Ez átirat közölgymet edemel, azért kérek a „Közművelődés“ben annak tért, és azért is, hogy az alábbi megjegyzést fűzhessem ahhoz.

Ha már el nem kongott, nagyon közel van a 12-ik óra, hogy e tárgyban az egész vonalon akció induljon.

Nagyon lendítenének és arra illetékesek is az okiratot aláíró Ferenczi Károly főesperes és Takó János ker. jegyző urak, ha a „felfolyamodást“ mielőbb megszerkesztve, aláírás véget közzérik az egyes esperesi kerületekben. Ugy hiszem, mindenhol készségesen fogadják és úgy hamarabb meg lenne téve ez égető szükségben a határozottabb lépés.

A küllői alesperes.

KÜLÖNFÉLEK.

— **Lapunk összes t. olvasóinak boldog új élet kívánunk.**

— **Püspök urunk** Budapestre utazott, hogy a katekizmus átdolgozására az egyes püspöki megyékből kiküldött egyházi tanfériák értekezletén elnököljön. Az értekezletre meghívták: 1) *Andruszaktjevit Henrik*, lelkész (Eperjes). 2) *Aubermann Miklós*, hitoktató (Esztergom). 3) *Bécsi Márton*, sz. széki tanácsos, hittanár (Veszprém). 4) *Bilkei Ferenc* hitoktató (Székes-Fehérvár). 5) *Bucsek István*, kanonok-plebánus (Vác). 6) *Csekó Gábor*, prépost-kanonok (Eger). 7) *Csiszárík Fános* dr., ndv. káplán, theol. tanár (Kassa). 8) *Dornis István* hitoktató, (Székes-Fehérvár). 9) *Droppa József*, sz. széki tanácsos, hittanár (Besztercebánya). 10) *Dudek János* dr. sz. széki tanácsos, kisebb papnevelő intézeti kormányzó, (Nyitra). 11) *Gaál Sándor* dr. plebánus (Szombathely). 12) *Gáli József* zsolnai árvaházi hitoktató (Nyitra). 13) *Gerely József*, az „Egyházi Közöny“ szerkesztője (Esztergom). 14) *Kovács Lajos* gyümörei esperes-plebánus (Győr). 15) *Körz Adolf* tanítóképző intézeti tanár (Kalocsa). 16) *Metzker József* dr., segédlelkész (Esztergom). 17) *Nagy Antal* kanonok (Győr). 18) *Nagy István* c. kanonok, igazgató (Nagyvárad). 19) *Pokorny Emmánuel* dr., vallásos (Esztergom). 20) *Reiser György* dr. főgyom. hittanár (Szatmár). 21) *Steinberger Ferenc* dr. apátkanonok (Nagyvárad). 22) *Tothfalussy Dániel*, sz. széki tanácsos, hittanár (Szatmár). 23) *Varga Sándor* sz. széki tanácsos, hittanár (Erdély). 24) *Wagner Lőrinc* domolki apát (Pannonhalma). 25) *Wahlner Géza*, hittanár (Rozsnyó); 26.) *Zelliger Vilmos* dr. segédlelkész (Esztergom) 27) *P. Tomcsányi Lajos S. J.* Az értekezlet jan. 2. reggeli 9 órakor kezdődik és a bpesti középiskolai tanuló-éljáság Mária-congregációjának házában (VII. Damjanich-u 50). tartatik meg.

— **Papzentelés.** Püspök urunk f. hó 24-én bási kápolnájában Fr. *Biró Lőrincet*, az erdélyrészi szt. ferenc-rend tagját, áldozó-pappá szentelte.

— **Küüntetés.** *Balás Endre* dr. papnevelő-intézeti, *Körödy Péter* dr. Batthyány-intézeti és *Bilinszky Lajos* dr. nagyszabeni zárda- és tanítóképző intézeti igazgató pápai kamarásokká neveztettek ki. Ad plurimos annos!

— **Személyzetiek.** Balázs András dr. szentszéki tanácsos, igazgató tanácsi jegyző tordai plebánossá neveztette s a torda-aranyosi esperesi kerületben az esperesi teendővel megbízottat. Espereskülföldi jegyzők lettek: az alsó-fehérmegyei kerületben Butyka Sándor szentszéki tanácsos, horbándi plebánus; a bányavidéki kerületben Székely Károly verespataki plebánus; a hunyadi kerületben Toldalgi Samu gróf, petrozsényi plebánus; a belső szolnoki kerületben Sneff József alesperes, deésaknai plebánus és a torda-aranyosi kerületben Balint Endre barasztosi lelkész.

Walf Károly gyulafehérvári és *Reithoffer Felső* kéndi-vásárhely-kantai főgm. tanárok — saját kérésükre — kölcsönösen áthelyeztettek.

— **Alapítvány.** *Takó Fános* szentszéki tanácsos és gyergyóditrói plebánus áldozó-papságának 25-ik és ditrói plebánuskodásának 15-ik évének emlékére a marosvásárhelyi főnövelő-intézethez *hatezer* koronás alapítványt tett, melynek kamatait egy szegény sorsu, jó viseletű és szorgalmu ditrói

székely tanuló fogja élvezni. Igazán, nemes lélekre valló nemes tett. A székely kérdést ilyen áldozatokkal lehetne és kellene megoldani. Minden üres frázisnál ékebben beszél és hat az ilyen fényes tett.

— **Halálozás.** Öszinte részvételt vettük és tesszük közzé a következő gyászjelentést: „Özvegy Károly Sándorné szül. Mihályfy Eszter a maga egy az alóírtak nevében is fájdalomtelt szívvel tudatja, hogy forrón szeretett férje: Károly Sándor püspöki irodatiszt folyó évi dec. 24-én délelőtt 9^{1/2} órakor életének 70-ik és boldog házasságuknak 30-ik évében a halotti szentségek ajátos felvétele után, jobb létre szenderült. A megboldogultnak hült tetemei f. hó 26-án, délután 3^{1/2} órakor helyzetetnek a róm. kath. temetőben örök nyugalomra. Az engesztelő gyászme-áldozat e hó 27-ikén reggel 8 órakor fog a róm. kath. székesegyházban megtartani. Béke poraira! Gyulafehérvárt, 1902. dec. 25. Károly Ödön nyug. m. kir. honvédezedes. Károly Zsófia, férjezett Domján Adámné. Károly Géza testvérei. Özv. Károly Ferencné, sógorónő. Páll Rafael, róm. kath. plebánus, unokaöcs. Kun Imréné és férje rokonok.“ Az Istenben boldogult hosszú évek során át dolgozott a püspöki irodában, szorgalommal, becsülettel. Teljesen méltó arra, hogy mindnyájan, kik őt ismerték s vele érintkeztek, áldásos kegyeletben őrizzük meg emléket. R. i. p. s.!

— **Karácsony a ferenczrendi nővérek nagyszabeni intézetében.** Ez idén a szokásos karácsonyi ünnepélyt dec. 21-én tartotta meg az intézet. P. Weissenhofernek „A lourdesi pásztorleányka“ című alkalmi darabját adták elő az intézeti nővédek. Az intézet hatalmas díszterme nemcsak zsúfolásig megtelt, hanem valósággal sokan kiszorultak. Mintegy 60 leányka szerepelt, kik mindnyájan nyugodtan, correctül, valóban átérve adták elő szerepüket; igazán élvezetet szerezve azoknak, a kik a tanulságos darabot végig nézhették, pedig voltak ott protestások is szép számmal. A ruhák és díszítések finom izlésről tanuekedtak s igen szépen érvényesültek a vilánnyal pazarul világított színpadon. — A szindarab végén a városi szegény nővédek mondtak köszönetet, akik tetőtől-talpig jó meleg téli öltözetet kaptak. Az ehhez szükséges összeget a jó nővérek a városon kérégetik össze s csodálatos, erre mindenki szívesen ad. Természetesen az országnal rész itt is Püspök Atyánké, a ki legkegyesebben 100 koronát küldött. Az a boldogság, amit a jótézők ezeknek a szegény gyermekeknek és szülteiknek okoztak, lehetetlen, hogy jól kamatozó tökévé ne váljék a mennyben. — Az bizonyos, hogy megindulás nélkül senki sem hagyta el a termet. — A benlakó nővédek óriási karácsonyfájukat s gazdag ajándékaikat a szentestén nyerték.

— **Visszatérés.** Magyar-Láposon lakó Marosán György m. kir. pénzügyőri fővizsgáló neje, született Gilieron Julianna, és Koblai Dezső m. kir. járásbíróági írnok neje, született Horváth Róza, közelebről az ev. ref. felekezetről a róm. kath. hitre visszatértek. Az előbbi nőt követte György nevű 6 éves fiacskája is. A visszatérők az esküt Miklós Albert plebánus előtt tették le, ki hozzájuk oktató beszédet intézett.

— **Meghívó.** „A százasbesi Emke daloskór“ a m. kir. állami iskola tanstülete és Resch L. György székesegyházi karnagy közreműködése mellett a helybeli „róm. kath. egyház barangalapja“ javára 1903. január hó 3-án az „Arany Országn“ szálloda termeiben jótékonycélú Dal- és Zeneestélyt rendez. Kezdeté: este 7^{1/2} órakor. Belépődíjak: 1-ső hely, számozott ülés 2 kor, II-ik-hely, számozott ülés 1 kor. 50 flt., III-ik hely 1 kor. Karzatjegy 2 kor. Jegyek előre válthatók Deminszky György, kir. aljárásbíró, egyházi tanácsos és Lengyel Béla gondnok uraknál, azontul este a pezutárnál. Felülizetéseket hálás köszönettel birlapilag nyugtáz a rendezőség. Músor. 1. Induló. Zongorán 4 kézre: Resch L. György és Resch Lőrinc. 2. Egy szegény asszony könyve. Szaválja: Hegedűs János. 3. Fohász. (Szerzője Resch L. György) Vegyeskar tenorszólvál, harmoniumon kíséri a szerző. 4. Bál után. Monolog, előadja Jánosy Józefa kisasszony. 5.

Sajka-dal. Ének-duett zongorakisérettel, előadják a Resch testvérek. 6. Népdal egyveleg. Vegyeskar, éneklí a dalkör. 7. A holt költő szerelme. Melodráma, szavaija Resch L., zongorán kíséri Resch L. Gy. 8. Hunyadi induló. Vegyeskar, éneklí a daldör, kísérik fuvalán: Resch L., Popa András, zongorán: Resch L. Gy.

— **Adakozzunk a Szentatya arany koronájához.** A világ összes katolikus népei, hívei arany hármas koronát készítenek XIII. Leó pápa trórualepésének 25-ik évfolyamára. Magyarország katolikusai ki nem maradhatunk a fiui kegyelet és szeretet e nyilvánulásából. Nem az a fő, hogy sokat, hanem hogy sokan, sok ezereu adományozzunk e célra, hiszen a szóbau levő korona, melynek tervezését a Szentatya örömmel vette tudomásul, nem fog nagyon sokba kerülni. Az adományok dr. Kis János egyetemi tanárhoz (Budapest, Rottenbiller-utca 5. a.) küldendők. — A gyermeki szeretet és szent lelkesedésnek kitűnő példáját adták keleti Mongolia (Auszália) szegény katolikusai, kiknek hithirdetőjük: Rutten atya, a következő levélét intézte a pápai koronát tervező bizottság elnökéhez: „Van Aertselaer, zaraji felszentelt püspök és apostoli helyettes ur, Elnök ur körlevélét közölte apostoli kerületének minden hithirdetőjével és keresztényével. — Örömmel jelenthetem ma az elnök urnak, hogy papjaink és keresztényeink nagy lelkesedéssel vettek tudomásul a tervet hogy Szentatyánknak, a pápai jubileum alkalmából a ragaszkodás kiváló jelével kedveskedjünk. — A mieink nem oly szerencsések mint Európa katolikusai, ök nem járulhatnak a Szentatya színe elé, mert több ezer mérföld választja el öket tőle; de meg tették, ami módjukban állott; imádkoztak és szüntelenül könyörögnek a Szentatyáért s az egész katolikus világ adományaival a maguk filiereit is kívánták egyesíteni. — Hithirdetőik és hívek telettségük szerint adakoztak, ugy, hogy 1355 frank (azaz korona) öszegyült. Ez az öszseg a mi viszonyaink közt nagy ragaszzkodást jelent a szentszékhez. — Apostoli kerületünket két évvel ezelőtt súlyos megpróbáltatás érte; több száz hívőt és öt hithirdetőt legyilkoltak; sok keresztény lakásait kifosztották. Jelenleg a 20 ezer keresztényből még mintegy tizenötezer nagy nyomorban van; csak a többi ötezer adakozhatott. — Mondták a híveknek, hogy elég egy-egy személytől 5 vagy 10 fillér, de a legtöbb nem fogadta el ezt a kicsiny egységet. — Voltak szegények, akik nagyon elszomorodtak, mert pénzzel nem járulhattak a szép célhoz a karjukat, napi munkájukat ajánlották fel, hogy annak díját küldjék a pápának. Más szegények megkötötték imáikat, jöcselakedeteiket a Szentatya szándékára; szent olvasót imádkoztak, szent misét hallgattak, keresztúti ájtatosságot végeztek, áldoztak stb. erre a célra. . . . Senki sem akart a miből kimaradni s némely helységben pogányokra is átszárhalozott a keresztények lelkesedése s ök is adakoztak a katolikus egyház nagy főpapjának örömmünnepe. . . . Si—van—cen, 1902 június 13-ikán.“ Aki nyomorott gyűjtővet kíván, levelezőlapon kérjen a fent nevezett Kis János tanártól, aki a gyűjtést püspöki és helygymiszterri engedéllyel kezeli s az adományokat a „Magyar Allam“ című napilapban s külön kívánatra az „Uj Lap“ban nyugtatványozza.

I R O D A L O M.

* A Családi Regénytár legújabb kötetei. 24-ik és 25-ik kötet. A hiábavaló gazdagság. Regény. Irta Jeanne Mairet. Fordította Rada István dr. 26-ik kötet. Falusi történetek. Irta Vértsey Gyula, 27-ik kötet. Az ezer tő országából. Finn elbeszélések. Fordította Bán Aladár dr. — A Családi Regénytárt kiadja a Szent-István-Társulat. Egy-egy kötet ára csinos vászonkötésben egy korona. Karácsonyi ajándéknak mtvelt katolikusoknak jobbat nem is ajánlhatnánk, mint a Szent-István-Társulat időszerű vállalatát, a Családi Regénytárt, a mely az idei karácsonyi könyvpiacra is négy új kötetet állított be, úgy hogy most már 27 kötetből áll ez a három év előtt megindult vállalat. Jeanne Mairet regénye. A hiábavaló gaz-

dagság a modern amerikai társadalomból meríti tárgyát. John Raymond, vagon nélküli fiatal mérnök föltalálta a vonatok gőzfűtőkezőjét. Találmányát elvitte Harlem mechanikushoz modellirozás végett, ő pedig egy-két társával Alaskába utazott, hogy aranyat gyűjtson, amellyel aztán találmányát értékesíthesse. De Alaskában, az örökös hó és ég országában eltévedtek, társai elpusztultak, őt magát két halász megmenti, de a sok szenvedés és nélkülözés súlyos lelki betegséget idéző elő, melyből csak évek hosszú sora után gyógyul ki. Harlem ezen közben a találmányt mint sajátját hozza forgalomban, minden országban szabadalmat szerez; a gőzfűtőkező csakhamar az egész világ elfogadja, Harlem örösi vagyona, milliókra tesz szert. Mikor John Raymond egy évized mulva fölgyógyulva, de szegényen visszatér Alaskából, látja, minő dicsőséget és vagyonot szerzett az ő találmánya a tolvajnak. Megkezdődik most a harc a földhöz tapad szegény föltaláló és a milliomos tolvaj között. Harlem fia, megtudva a valót, elhagyja atyját, kész lemondani a vagyonról, sőt nevérol is — és a föltaláló mellé áll. De mellé áll Harlem leánya, Éva is, aki mitem sejtje az egész dologról, mely szerelemre gyulad a szegény mérnök iránt. Végül mégis csak győz az igazság. Harlem beismeri igazságtalanságát John Raymonddal szemben, ez viszont egész nagylelkűen nem viszi a dolgot nyilvánosság elé, lemond a föltaláló dicsőségéről, megmarad a Harlem-fékező, Raymond Harlemnak üzlettársa és a kedves Évának férje lesz. Vértsey Gyula, akit csak nemrég helyeztek át Budapestről Erdély bérci közé, hogy a legnehezebb helyek egyikén, Nagy-Szebenben mint kir. tanfelfelügyelő legyen a veszélyeztetett magyar érdekeknek előőre, Falusi történetek cím alatt kedves novellagyűjteményvel gyarapította a Családi Regénytárt. Tizenhat rajz és elbeszélés van e kötetben, melyekben általában a nagyváros léhaságait megutált lélekek vonzódása a faluhoz, a falusiak egyszerű, naiv életéhez, puritán becsületességéhez és erkölcsiéhez nyer kifejezést. De nem üres szentimentalizmus, igazi ideális szárnyalás Vértseynek ez a vonzódása az egyszerű, a nemes, a tiszta légkör után. Rendkívül bájos a kötet két elbeszélése, Mili néni nemjete (a nagy néni hogyan szerettet belé 48-ban egy vértés tisztbe) és A nagymama álma (azon az éjjelen, mikor nokája az első bálban van). A többi rajzokban váltakozik a guny, a humor, itt-ott egy-egy kesernyész realizisztikus festése a modern léha erkölcsi fölfogásnak — de ismételjük, az egész kötet egy nemes szárnyalású lélek megnyilatkozása. Az ezer tő országából cím alatt Bán Aladár ügyes fordításban öt finn elbeszélést közöl. A Vértsey Falusi történetei után élvezetes változat ez a kötet: egész más nép, világ, gondolkozás vezet bennünket körül. Az egyszerű finn nép becsületessége, áldozatkészsége, bátorsága, jámborsága, erkölcsi fölfogása mozaikképekben áll előttünk. Ajánljuk olvasóinknak úgy ezeket, mint a Családi Regénytár megelőző köteteit is. Megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályiutca 28. szám.

* Az Egyházi Közöny Naptára a magyar katolikus papság számára most jelent meg az 1903. évre, igen csinos kiállításban, rendkívül izléses vászonkötésben és gazdag tartalommal. Ez az ügyesen öszszeállított szaknapárt valóban tömeve van a papságot érdeklő hasznos tudnivalókkal, utbaigazitásokkal s érdekes adatokkal. Rovatos lapjai, igen alkalmasoknak fognak bizonyulni különböző följegyzésekre s nyilvántartásokra. A lelkész iróasztalán mindenesetre állandóan hasznos szolgálatot fog teljesíteni ez a könyv, mert utbaigatásai s a gyakorlati és lelkipásztori élet számtalan esetében nélkülözhetetlen táblázatát gyors fölvilágositást nyujtanak. Igen becses része a könyvnek, mely az újabb egyházi rendelkezéseket, szabályokat, formulákat s világi hatóságoknak egyházi ügyekben hozott elvi jelentőségű döntéseit stb. tartalmazza. Változatos cikkeskéiben e kitűnő kézikönyv nem teledkezik meg a falusi gazdáról sem, ki nem egy utbaigazitást fog értékesnek találni. A naptár, melynek gazdag hirdetési rovata is hasznosnak fog bizonyulni, melegen ajánljuk papi

olvasóink figyelmébe. — Ara csak 2 korona s megrendelhető az „Egyházi Közlöny“ kiadóhivatalaán (Budapest, XVIII. Esterházy-utca 15.).

* **Kath. lapjaink és folyóirataink.** A l e g t m á n y Politikai napilap. Az országgyűlési néppárt hivatalos lapja. Felelős szerkesztője Bonitz Ferenc. Alapított 1895-ben. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. Előfizetési ára 28 korona.

Armenia. Magyar-örmény havi-szemle. Szerkeszti Szongott Kristóf, Szamosújváron. Alapított 1887-ben. Ara 8 korona.

Bölcseleti Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Kiss János dr., tiszteletbeli pápai kamarás, egyetemi tanár, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 5. A. Alapított 1886-ban. Egész évre 10 korona. Evenkint négy füzet.

Borromaeus. Katholikus hitazonoklati havi folyóirat. Szerkeszti Gerebenics Sándor karkáplán, Győr. Alapított 1887-ben. Ara 8 korona.

Családi Kör. A magyar nép olvasótára. Alapított 1897-ben. Megjelenik havonként egyszer. Kijadja Reizer János, szerkeszti Bodnár Gáspár. Egész évre 2 korona.

Christliches Volksblatt. Politikai hetilap. Szerkeszti Auer István, Budapest. Alapított 1896-ban. Ara 4 korona.

Dunántúli Hírlap. Politikai, társadalmi és közgazdasági lap. Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön. Főszerkesztő Gieswein Sándor dr., kanonok, Győrött. Alapított 1893-ban. Ara egész évre 4 korona.

Egri Egyházi Közlöny. Szerkeszti Böhm János dr. kanonok. Alapított 1869-ben. Megjelenik havonként kétszer. Ara egész évre 4 korona.

Egri Híradó. Hetenkint kétszer megjelenő politikai és társadalmi lap. Megjelenik kedden és szombaton. Szerkeszti Csutorás János dr., Egerben. Alapított 1893-ban. Ara 10 korona.

Egyházi Közlöny. Vegyes tartalmú irodalmi hetilap. Megjelenik minden pénteken. Szerkeszti Gerely József, Budapest, VIII., Eszterházy-utca 15. sz. Alapított 1889-ben. Ara 10 korona.

Egyházi Műipar. Réta és Benedek lapja. Szerkeszti Cziflay Lajos. Megjelenik havonként, ingyen.

Egyházi Zenei Közlöny. Az Országos Magyar Cecilia Egyesület hivatalos közlönye. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Mária Terézia-tér 9. Ara 3 kor. 20 fillér. tagoknak 2 korona.

Esztergom. Politikai és társadalmi hetilap. Kijadja Prohászka Ottokár dr., szerkeszti Csajka Ernő dr., Esztergomban. Alapított 1896-ban. Ara 10 korona.

Ebredünk. Havi folyóirat, megjelenik minden hó 15-én (jul. és aug. kivételével). I. évfolyam. Megrendelési cím: Magyar Egyházi-irodalmi Iskola, Budapest, Központi szeminarium. Ara 3 korona.

Fejérmegyei Napló. Politikai lap. Megjelenik minden kedden és szombaton. Szerkeszti Bilkei Ferenc, Székesfehérvárott. Alapított 1894-ben. Ara 12 korona.

Félegyházi Híradó. Közmuvelődési, társadalmi és szépirodalmi hetilap. Szerkeszti Molnár József, Félegyházán. Alapított 1895-ben. Ara 8 korona.

Der Freimüthige (Südnungarisches Volksblatt). Politikai hetilap. Szerkeszti Blaskovics Ferenc, országgyűlési képviselő, Temesvárott. Ara 8 korona.

Görög Kath. Szemle. Egyházi, tanügyi és társadalmi hetilap. Felelős szerkesztő Duškovich Elek. III. évfolyam. Ungvár. Ara 8 korona.

Havi Közlöny az elméleti és gyakorlati lelképásztorkodás köréből. Megjelenik havonként egyszer. Szerkeszti

Patzner István és Kovács Sándor dr. Temesvárott. Alapított 1878-ban. Ara 10 korona.

Herkó Páter. Elclap. Megjelenik minden vasárnap Szerkeszti Markos Gyula, Budapest. Alapított 1883-ban. Ara 12 korona.

Heti Szemle. Szerkeszti Báthory Endre. Szatmárt. Alapított 1892-ben. Ara 6 korona.

Hittudományi Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Kiss János dr. tiszteletbeli pápai kamarás egyetemi tanár-Budapest, VII., Rottenbiller-utca 5. A. Alapított 1890-ben. Egész évre 10 korona, Evenkint négy füzet.

Isten Igéje szentbeszédekben. Havi folyóirat. Szerkeszti Babura László dr. Esztergom. Alapított 1874-ben. Ara 4 korona.

Jézus Szentséges Szívének Hirnöke. Havi folyóirat. Szerkeszti Tóth Mike S. J., Kalocsán. Alapított 1867-ben. Ara 3 korona.

Jó pásztor. Egyházszoneklati folyóiralt. Megjelenik havonként. Szerkeszti és kiadja T. Pelikán Krizsó, esztergom-főegyházmezei: áldozópap, Budapest, VII., Csömöri-ut 16. Alapított 1883-ban. Ara 8 korona.

Kalazantinum. Megjelenik a szűnődő kivételével havonként. Szerkeszti Varjas Endre kegyesrendi áldozópap, Kolozsvárott. Alapított 1894-ben.

Kalocsa Néplap. Politikai, közgazdasági, vegyes tartalmú hetiközlöny, szerkeszti Veres István, Kalocsán Alapított 1878-ban. Ara 8 korona.

Kárpáti Lapok. Egyházi, tanügyi és társadalmi hetilap. VIII. évfolyam. Szerkesztőség és kiadóhivatal Jäger Bertalan könyvnyomdája Ungvárt. Ara 8 korona.

A Katholikus Hittérjesztés Lapjai. Megjelenik évenként 10-szer. Szerkeszti Nogely István, tanítóképző igazgató; Nagyvárad. Alapított 1882-ben. Ara 6 korona.

Katholikus Hitvédelmi Folyóirat. Megjelenik havonként egyszer. Szerkeszti T. Pelikán Krizsó és Keményfi K. Dániel. esztergom főegyházmezei áldozópapok; Budapest, VII. Csömöri-ut 16. Alapított 1889-ben. Ara 6 korona.

Katholikus Paedagogia. Havi folyóirat. Szerkeszti Gyútrky Ödön dr. Molnár-utca 11. Alapított 1898-ban. Ara 8 korona.

Katholikus Szemle. A Szent-István Társulat folyóirata. Megjelenik évenként 10 füzetben. Szerkeszti Mihályfy Ákos dr., cisztercita theol. tanár Budapest. Alapított 1887 Ara 10 korona, a Szent-István-Társulat tagjai tagilletményül kapták.

Katholikus Tanügy. Megjelenik hetenkint kétszer, mint a „Magyar Allam“ melléklapja. Szerkeszti Zelliger Vilmos dr. Budapest, VI, Ersek utca. 2. Alapított 1895-ben. Előfizetési ára 6 korona.

Kelet. A magyarországi görög-katholikusok érdekeit képviselő politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön. Szerkeszti Novicky Konstantin, Ungvár. Alapított 1888-ban. Ara 8 korona.

Kolping. A magyarországi katolikus legényegyesületek országos szövetségének hivatalos közlönye. Valamennyi egyesületi elnök közreműködésével kiadja a szövetségi elnökség Budapest. Főszerkesztő Schiffer Ferenc, felelős szerkesztő Erdősi Károly. Szerkesztőség: Budapest, VII., Rottenbiller-utca 20/22. Egész évre 4 korona.

Közmuvelődés. Az erdélyi római katolikus irodalmi társaság heti közlönye. Megjelenik minden szombaton. Szerkeszti Zlamál Ágost, Gyulafehérvár. Alapított 1878-ban. Ara 8 korona.

(Folyt. köv.)

Kijadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.
Szerkesztőtársak: Erőss József, Kárpiss János, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomtatóban Gyulafehérvárott.